

Ба Шӯрои диссертациони 6D.KOA-019-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ оид ба диссертатсияи Акилова Муқаддас Мирмуҳамадовна дар мавзӯи «Таҳлили ҳуқуқӣ – ҷиноятӣ тачовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ)

Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илми эълоншуда. Диссертатсияи Акилова Муқаддас Мирмуҳамадовна дар мавзӯи «Таҳлили ҳуқуқӣ – ҷиноятӣ тачовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон», нақша, маводҳои илмию амалии дар рисола истифодашуда, натиҷаҳо, хулосаҳо ва тавсияҳои дар доираи тадқиқот манзуршуда ба ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) мутобиқат мекунад.

Маврид ба тазаккур аст, ки диссертатсияи тақризшаванда дар доираи барномаҳои дурнамои корҳои илмӣ - таҳқиқотии кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминалистика ва пешгирии коррупсияи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон дар доираи мавзӯи «Сиёсати ҳуқуқӣ- ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даврони муосири рушд (барои солҳои 2016-2020)» ва Самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025” қабул шудааст, омода гардидааст.

Мубрам будани мавзӯи таҳқиқоти диссертатсия. Мубрамияти мавзӯё воқеан аз ҷониби муаллиф бо якчанд омилҳо асоснок карда шудааст: яқум, терроризм, баҳусус тачовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ва инчунин як қатор омилҳои, ки ҷинояти террористиро ба вучуд меоранд, яке аз таҳдидҳои асосӣ ба амнияти миллии Тоҷикистон номида шудааст. Тибқи рейтингҳои байналмилалӣ, Тоҷикистон давлати дорои сатҳи баланди терроризм доништа мешавад. Тоҷикистон дар сафи пеши мубориза бо терроризму ифротгароӣ дар ҷаҳони муосир қарор дошта, бо сиёсати

устувори худ дар таъмини суботу амнияти минтақавӣ ва байналмилалӣ саҳми чиддӣ мегузорад. Ҳанӯз баҳри мубориза бо терроризм ва экстремизм соли 1999 як зумра санадҳои ҳуқуқии меъёрӣ қабул шуданд. Таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инчунин як қатор омилҳои, ки ҷинойти террористиро ба вуҷуд меорад, яке аз таҳдидҳои асосӣ ба асосҳои сохти конституционӣ ва амнияти миллии Тоҷикистон номида шудааст. Таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии ҚТ (терроризми сиёсӣ) дар шароити муносири таърихӣ ва иҷтимоӣ иқтисодӣ, бешубҳа, яке аз усулҳои муборизаи сиёсӣ гардид. Дар қонунгузори ҷинойти Ҷумҳурии Тоҷикистон категорияи «терроризми сиёсӣ» вуҷуд надорад ва ин яке аз норасоӣҳо дар қонуни ҷинойтӣ мебошад. Дар ҚЧ ҚТ терроризми сиёсӣ дар шакли таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ва арбоби ҷамъиятӣ ифода мегардад.

Дуввум, бо мақсади тақвияти асосҳои сохтори конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон, истиқлолияти давлатӣ ва тамомияти арзӣ, якпорчагии Ватан, пойдориву бардавомии давлати Тоҷикистон, таҳкими демократия, таъмини рушди иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, ҳифзи арзишҳои таърихӣ давлатдорӣ миллий, фароҳам овардани шароити зиндагии арзанда ва инкишофи озодона барои ҳар як инсон, 25 декабри соли 2015 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат қабул гардид, ки вазъи сиёсӣ ва ҳуқуқии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллатро ҳамчун бунёдгузори давлати соҳибистиклоли Тоҷикистон, сулҳ ва ваҳдати миллий муқаррар мекунад. Лекин то имрӯз ҳифзи ҳуқуқӣ-ҷинойти ҳаёти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат дар сатҳи ҚЧ ҚТ, дар моддаи алоҳида ҷой надорад.

Сеюм, муаллиф дуруст асоснок менамояд, ки дар ҚЧ ҚТ маънидод кардани ҷунин ҷинойт, ба монанди таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ ба мафҳуми умумии муқарраротҳои дар ҚЧ ҚТ барои ҷинойтҳои хотимаёфта ва сӯикасд ба ҷинойт муҳолифат мекунад ва он имкон намедихад, ки ба тафриқагузори ҷавобгарии ҷинойтӣ вобаста аз оқибатҳои руҳдодаро муайян намудан зарур аст. Ҳамзамон дар м. 310 ҚЧ ҚТ муайян намудани моҳияти мафҳумҳои “таҷовуз”, “арбоби давлатии ҚТ” ва “арбоби ҷамъиятии ҚТ”, ки дар рафти бандубаст ба мақомоти тафтишотӣ мушкилӣ меоварад, асосноккунии илмиро талаб мекунад.

Чорум, интиҳоби мавзӯ ба “Самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025”, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои

2021-2025” тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад, яъне таҳқиқ намудани чунин мавзӯҳо барои давлату ҳукумат аҳамияти хоса дорад.

Асосҳои собитсозандаи мубраммияти мавзӯи диссертатсияи тақризшаванда зиёд буда, бо ҳолатҳои қайдшуда ба итмом намерасанд. Кори илмии М.М. Акилова саривақтӣ буда, дар он масъалаҳои муҳимми мураккаб ва баҳсноки илми ҳуқуқи ҷиноятӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтаанд. Бо дарназардошти мавҷуд будани нуқсонҳои қонунгузорӣ ва баҳсҳои муҳаққиқон вобаста ба масъалаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавзӯи мазкур таҷдиди назарро талаб менамояд. Аз ин лиҳоз, хулосаҳои манзурнамудаи муаллифи рисола қобили дастгирӣ мебошанд.

Вобаста ба ин, аз нигоҳи илмӣ-назариявӣ тадқиқоти диссертатсионии мазкур мубрам ба ҳисоб меравад.

Дарачаи навгонии диссертатсия ва нуқтаҳои илмие, ки барои Ҷимоя пешниҳод шудаанд, дар он ифода меёбанд, ки диссертатсияи мазкур нахустин пажӯҳиши мукаммали илмӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо забони давлатӣ ба шумор меравад.

Таҳқиқоти диссертатсионии Акилова М.М., дар муҳити илми ҳуқуқи ҷиноятӣ аз зумраи нахустин таҳқиқоти диссертатсионие мебошад, ки вобаста ба рушди қонунгузориҳои миллӣ, таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузориҳои ҷиноятӣ давлатҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, тавсифи ҳуқуқии ҷиноятӣ аломатҳои объективӣю субъективӣ, омӯзиши маълумоти амалӣ вобаста ба мавзӯи номбурда, яъне ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятии ҚТ мебошад. Дар баробари ин, аз ҷониби муҳаққиқ ҳамчунин коркардҳои дигари вобаста ба ҳалли мушкилот ҳангоми татбиқи меъёрҳои қонунгузориҳои ҷиноятӣ ба миён гузошта шудаанд, ки аз нигоҳи мо қобили таваҷҷуҳ ва баррасӣ мебошанд.

Диссертант вазифаҳои гузоштаи худро дар самти таҳқиқоти диссертатсионии мазкур тавассути нуқтаҳои илмие ба Ҷимоя пешниҳоднамудааш пурра инъикос намуда, ҷиҳати расидан ба ҳадафҳои худ аз сарчашмаҳои гуногуни илмӣ вобаста ба масъалаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятии ҚТ истифода намудааст, ки онҳо дар маҷмӯъ, навгонии таҳқиқоти диссертатсиониро таъмин намудаанд. Нуқтаҳои илмие, ки ба Ҷимоя пешниҳод шудаанд, ҷанбаҳои назариявӣ, қонунгузорӣ ва амалии ҷинояти таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятии ҚТ-ро ифода менамоянд.

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳоднамудаи муаллифи рисолаи илмиро ба чунин гуруҳҳо чудо намудан имконпазир мебошад:

- навгониҳои хусусияти назариявидошта, ба монанди муайян намудани категорияи “ҷабрдида” дар таркиби м. 310 КҶ ҚТ. Муаллиф дуруст пешниҳод менамояд, ки яке аз мушкилии асосии м. 310 КҶ ҚТ ин дарҷ нагардидани ҷабрдида дар шахсияти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ дар таркиби ин ҷиноят мебошад. Дар сатҳи таҳқиқоти диссертатсионӣ асоснок карда шудааст, ки кӣ метавонад ба сифати арбоби давлатӣ ва ҷамъиятӣ баромад кунад. Ба арбоби ҷамъиятӣ, ба ақидаи боэътимоди диссертант аслан шахсе, ки дар фаъолияти ҷамъиятҳои сиёсӣ, ҳизбҳо фаъолона иштирок мекунад, дохил мебошад ва бояд дорои хусусиятҳои зерин бошад: 1) шахрванди ҚТ бошад; 2) аз номи як гурӯҳи ҷомеа ва ба манфиати ин гурӯҳи ҷомеа ҳам дар дохили давлат ва ҳам берун аз он амал кунад; 3) инъикоси манфиатҳои гурӯҳҳои дахлдори ҷомеа дар соҳаҳои гуногунро (масалан, дар соҳаҳои иқтисод, фарҳанг, сиёсат) ба амал барорад; 4) аз ҷониби аъзо ё иштирокчиёни иттиҳодияи ҷамъиятӣ интихоб ё таъин карда шавад; 5) фаъолият ва ваколатҳои он ба воситаи Конститутсияи ҚТ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инчунин оинномаи иттиҳодияи ҷамъиятӣ ба таври қатъӣ танзим карда шавад; б) қодир бошад, ки ба як қисми ҷомеа таъсир расонад. Пешниҳоди дигари муаллиф, ки хусусияти назариявӣ дорад ва барои бандубасти ҷинояти таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии ҚТ нақши ҳалкунандаро мебозад, ин муайян намудани мафҳуми “таҷовуз” мебошад. Муаллиф асоснок намудааст, ки истилоҳи “таҷовуз” дар таркиби ин модда хусусияти ба худ хосро дорад, яъне он бояд дар шакли куштор ё сӯйиқасд ба куштор ифода гардад, зеро истилоҳи “таҷовуз” дар доктринаи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва амалияи он одатан ҳамчун «куштор», «сӯйиқасд ба куштор» ва «расонидани зарар» дарк карда мешавад.

- навгониҳои, ки ба такмили қонунгузорӣ рағона гардидаанд, яъне дар заминаи ин диссертант як зумра тавсияҳои илман асосноки ҳудро баҳри таҷдиди қонунгузори ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудааст. Аз ҷумла, дар ин бахш муаллиф пешниҳод ва асоснок намудааст, ки бо қабули Қонуни ҚТ дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат дар назди қонуни ҷиноятӣ масъалаи ҳифзи ҳуқуқӣ–ҷиноятӣ таҷовуз ба ҳаёти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат ба миён омадааст. Ҳарчанд Қонун соли 2015 қабул шуда бошад ҳам, аммо то ҳол дар КҶ ҚТ меъёри мушаххаси алоҳида вобаста ба таҷовуз ба ҳаёти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат ҷой надорад. Бинобар ин пешниҳод карда мешавад, ки дар КҶ ҚТ барои таҷовуз ба ҳаёти Асосгузори сулҳу

вахдати миллӣ – Пешвои миллат ҷавобгарии ҷиноятӣ дар шакли моддаи алоҳида пешдани карда шавад. Ҳамчунин чунин пешниҳодҳои муаллиф диққатҷалбкунанда буда, аз нигоҳи илмӣ дуруст мебошанд: 1) Дар қисми 2 м. 23 КҶ ҚТ чунин илова карда шавад: “барои содир намудани ҷиноятҳои таҷовуз ба ҳаёти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат (м. 310), таҷовуз ба ҳаёти Президенти ҚТ ё дигар арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ, ки таъмини амнияти давлатӣ аз онҳо вобаста аст (м. 310¹) ҷавобгарии ҷиноятӣ аз синни 14 солагӣ муқаррар карда шавад”. Зеро синну соли субъект, бо мазмуни тарафи объективи м. 310 КҶ ҚТ мувофиқат намекунад. Объективан оқибатҳои воқеии таҷовуз ин фаро расидани марг ва ба саломатии ҷардида дараҷаи гуногуни зарар расонидан мебошад, пас синну соли субъекти ҷиноят низ бо ҷиноятҳои одамкушӣ (м. 104) ва расонидани зарари вазнин ё дараҷаи миёна ба саломатӣ моддаҳои (110–111 КҶ ҚТ) бояд мувофиқ бошад; 2) Дар м. 1 Қонуни ҚТ “Дар бораи муқовимат бо терроризм” мафҳуми терроризми сиёсӣ дар шакли зерин илова карда шавад: “терроризми сиёсӣ яъне таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ, ки таъмини амнияти давлатӣ аз онҳо вобаста аст ва ин кирдор бо мақсади суст кардани асосҳои соҳти конституционӣ ё амнияти давлат, ҳамчунин бо мақсади қатъ гардонидани фаъолияти давлатӣ ё дигар фаъолияти сиёсӣ ё содир намудани чунин кирдор бинобар интиқом барои чунин фаъолият (акти террористӣ) содир шуда бошад”.

- навгонӣ, ки хусусияти амалӣ доранд, яъне он таклифу пешниҳодҳои асоснокӣ илмӣ, ки аз таҳлили таҷрибаи судӣ ба миён омадаанд ва дар самти бартараф кардани мушкилиҳои ҷойдошта дар амалияи судӣ кумак мерасонанд. Аз ҷумла, мушкилотҳои вобаста ба тафриқагузори таркибҳои ба ҳам монанди таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятӣ бо ҷиноятҳои одамкушӣ (м. 104 КҶ ҚТ), терроризм (м. 179 КҶ ҚТ), истифодаи зӯроварӣ ба муқобили намояндаи ҳокимият (м. 328 КҶ ҚТ) ва ҳамла ба шахсон ва муассисаҳои таҳти ҳимояи байналмилалӣ қарордошта (м. 402 КҶ ҚТ), пешниҳод карда шудаанд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсия.

Қайд намудан зарур аст, ки асоснокӣ ва эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот ба таҳлили воқеъбинона ва ҳаматарафаи пажухишҳои назариявӣ, қонунгузорӣ ва амалии марбут ба паҳлуҳои гуногуни масоили ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятии ҚТ, таҳлили натиҷа ва хулосаҳои дар илм пазируфташуда, табиати ҳуқуқӣ, мафҳумҳо, ақидаҳо ва тавсияҳои назарияи амалии муаллиф, нуктаҳои илмии таҳқиқот, таҳқиқи ҳолати кунунӣ ва роҳҳои такмили меъёрҳо оид ба ҷинояти

таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятии ҚТ (м. 310 КҚ ҚТ), асос меёбанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо. Муаллиф дар раванди таҳияи диссертатсия натиҷаҳои таҳқиқот, хулосаҳои илмӣ ва пешниҳодҳоро ба он асоснок намудааст, ки баҳри такмили қонунгузории самти бандубасти ҷинояти таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятии ҚТ, тақвияти усулҳои муосири пешбурди қор дар ин соҳа равона гардидаанд. Дар ин замина аҳамияти илмии таҳқиқот дар таҳияи асосҳои назариявии қорқарди низоми донишҳои мавҷуда оид ба масъалаҳои ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятии ҚТ ифода ёфтааст. Натиҷаҳои таҳлил бо дарназардошти ҳифзи манфиатҳои миллӣ, устуворӣ ва эътимоднокии ҳокимияти давлатӣ, ҳифзи соҳти конститусионӣ ва амнияти давлат омода гардида, метавонанд боиси такмили меъёрҳои амалкунандаи қонунгузории ватанӣ, аз ҷумла КҚ ҚТ, қонунгузории ҷиноятии давлатҳои аъзои ИДМ, Қонунҳои конститусионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат», «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Дар бораи мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Дар бораи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон», Қонунҳои ҚТ «Дар бораи амният», «Дар бораи мубориза бар зидди терроризм» ва ғайра гарданд.

Дар баробари ин, аҳамияти амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо натиҷагирӣ аз хулосарониҳо ва тавсияҳои пешниҳодгардида ба такмили минбаъдаи қонунгузорӣ бахшида шуда, дар самти бандубасти ҷинояти таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё арбоби ҷамъиятии ҚТ, фаъолияти қонунгузорӣ ва қонунатбиқкунии судҳо ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, омода намудани қарорҳои Пленуми Суди Олӣ мусоидат менамояд.

Хулосаҳои диссертатсия дар раванди таълими фанҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология, “Ҷиноятҳо ба муқобили ҳокимияти давлатӣ”, таҳқиқоти диссертатсионӣ аҳамияти калон доранд.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот. Таҳлили диссертатсия, ақидаҳо, нуктаҳои илмӣ, хулосаҳо, мафҳумҳои илмӣ, проблемаҳои қонунгузорӣ ва амалӣ, ки аз тарафи муаллиф пешкаш шудаанд, муайян намудани мавқеи мустақили хеш, асосноккунии нуктаҳои илмӣ ва хулосаҳо бо истифода аз доираи кофӣ маводи илмӣ ва таҷрибаи амалӣ аз он шаҳодат медиҳад, ки таҳқиқоти мазкур мустақилона навишта шуда, эътимоднок мебошад. Эътимоднокии таҳқиқоти диссертатсия, инчунин, аз истифодаи заминаҳои васеи таҷрибавӣ, ки дар шакли маълумотҳои гуногуни омӯрӣ,

чамъбасти маводи таҷрибаи судӣ ва таҳлили як қатор парвандаҳои ҷиноятӣ оварда шудаанд, бармеояд.

Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқоти рисолаи илмӣ ба он хотир эътимодноқанд, ки онҳо дар асоси таҳлили Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, Консепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қарорҳои Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ғайра ба даст омадаанд.

Бояд қайд намуд, ки дар баробари комёбиҳои иброзгардида, инчунин дар рисолаи илмӣ баъзе масъалаҳои баҳсноки илмӣ ҷой доранд ва онҳоро ба таври зерин метавон манзур намуд:

1. Ҳангоми таҳлили зербоби «Фарқияти таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ аз таркибҳои ба он монанд» муаллиф диққати махсус ба масъалаи ҷойгиршавии ҷинояти баррасишавандаро дар боби 29 КҶ ҚТ мавриди таҳлил қарор надодааст. Дар сатҳи диссертатсия қайд гардидааст, ки ҷинояти мазкур як намуди терроризм, яъне терроризми сиёсӣ мебошад. Пас саволе ба миён меояд, ки оё беҳтар нест, ки моддаи 310 КҶ ҚТ дар гуруҳи ҷиноятҳо ба муқобили амнияти ҷамъиятӣ ва саломатии аҳолии ҷойгир карда шавад? Яъне дар якҷоягӣ бо моддаи 179 КҶ ҚТ (терроризм).

2. Дар сати таҳлили масъалаи «Таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ дар доираи қонунгузориҳои ҷиноятӣ давлатҳои аъзои ИДМ» дар баробари дигар давлатҳо муаллиф КҶ Украинаро низ таҳлил намудааст. Бояд қайд намуд, ки Ҷумҳурии Украина аз ҳайати ИДМ баромадааст. Аз ин рӯ, шарҳи сабаби таҳлили КҶ Ҷумҳурии Украина дар диссертатсия ҳамчун давлати аъзои ИДМ, аз ҷониби муаллиф талаб карда мешавад.

3. Дар пешниҳоди № 8 муаллиф қайд намудааст, ки аз матни м. 310 КҶ ҚТ иборати “акти террористӣ” хориҷ карда шавад. Бояд қайд намуд, ки м. 310 КҶ ҚТ, чи тавре, ки худи муаллиф эътироф намудааст. Як намуди махсуси терроризм мебошад. Агар мо инро аз матни КҶ ҚТ хориҷ намоем, пас дар оянда мо онро метавонем ҳамчун акти террористӣ баҳогузори намоем. Шарҳи васеъ ва асосноккунии ин ҳолат аз ҷониби муаллиф талаб карда мешавад.

Дар умум мулоизаҳои мазкур хусусияти мубоҳисавӣ дошта, аҳамияти илмӣ таҳқиқоти диссертатсиониро кам намегардонанд ва баҳои мусбати онро тағйир намедихад. Дар ин баробар ҳулосаҳои мавриди таҳқиқ пешниҳоднамудаи Акилова М.М., мантиқан дуруст ва илман асоснок мебошанд.

Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризишавандаи илмӣ. Акилова М.М. муаллифи 10 маводи илмӣ, аз ҷумла 5 мақола дар маҷаллаҳои тақризишаванда ва 5 мақола дар дигар журналҳо мебошад, ки ба таҳлили паҳлуҳои гуногуни «Таҳлили ҳуқуқӣ – ҷиноятии таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон» бахшида шудаанд.

Ғайр аз ин, муҳтавои асосии хулосаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ва мақолаҳои илмии навишташударо дар конференсияҳои гуногуни илмӣ - амалии сатҳи байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ маъруза намудааст. Зикр намудан ба маврид аст, ки теъдоди маводи чопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Таҳқиқоти илмии диссертатсионии анҷомёфтаи Акилова М.М., ба талаботи банди 31 ва 33 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мутобиқ мебошад. Таҳлил ва омӯзиши муҳтавои мавзӯ нишон медиҳад, ки диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шудааст, зеро мазмун ва мантиқи он дорои ягонагии дохилӣ мебошад. Гузашта аз ин, муаллиф саҳми шахсии худро дар нуктаҳои илмӣ ва пешниҳоди тавсияҳои амалӣ, инчунин мақолаҳои илмие, ки ба ҳимояи пешниҳод шуда, ҳамчун навгонии илмии диссертатсионӣ маҳсуб меёбанд, нишон додааст.

Қисмати хотимавии тақриз. Хулоса, рисолаи Акилова М.М. аз нигоҳи мубрамият, ном ва нақши мавзӯ, муқаддима, бобҳо ва зербобҳо, хулосаю сарчашмаҳо пайдарҳам, бо услуби илмӣ, мантиқӣ таҳия гардидааст. Омӯзиши матни пурраи диссертатсия ва авторефератаи Акилова Муқадас Мирмуҳамадова ифодагари он аст, ки он кори анҷомёфта буда, дорои навгонии илмӣ ва натиҷаҳои боэътимод мебошад. Автореферат ва қорҳои илмии чопшуда мазмуни асосии кори диссертатсиониро инъикос менамоянд. Таҳқиқоти диссертатсионӣ аз рӯи мазмун ва мантиқ ба талаботи ҷавобгӯ буда, натиҷаҳои бадастомада дар тавсеаи асосҳои назариявӣ ва методологӣ барои пешгирии ҷинояти таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ва ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар кишвар нақши муҳим хоҳанд дошт. Пешниҳод, хулоса ва нуктаҳои илмие, ки дар диссертатсия иброз гардидаанд, судманд ва саривақтӣ буда, онҳо ҷиҳати бартароф намудани ҳолигии илми ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология ва ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ равона шудаанд.

Дар маҷмӯъ, Акилова Муқадас Мирмуҳамадова, сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08. -

Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) мебошад.

Тақриз дар асоси талаботҳои мавҷуда, махсусан бандҳои 76, 77, 78, 79 ва 81 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, таҳия ва пешниҳод гардидааст.

Муқарризи расмӣ:

Номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори
кафедраи ҳуқуқи Донишқадаи олии сарҳадии
Кумитаи давлатии амнияти миллии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

 Хусейнова М.С.

Имзои "Хусейнова Мижгона Собировна"-ро
тасдиқ менамоям сардори шуъбаи кадрҳои
Донишқадаи олии сарҳадии Кумитаи давлатии
амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон

 Бурхонов М.

24" феввали соли 2023

Суроға: Донишқадаи олии сарҳадии Кумитаи давлатии амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, кучаи Турдӣ 42. Телефон: (+992 37) 2273374; (+992) 93 553 55 47, E-mail: munajon_83@mail.ru